

DE OLIJFBOOM

Peter Vermeulen

In ons clubblad nr 56 schreef ik een artikeltje over de beroemde pictoriale "Olive Tree" kelderflessen van Johannes Ludovicus Linnenbrink te Schiedam.

Ik vroeg mij toen af, of er geen flessen van hem bekend waren in andere talen, b.v. Nederlands, Frans of Spaans.

Mijn artikeltje inspireerde ons immer actieve Australische lid Theo Hulst tot een grootse klopjacht op een Nederlandstalige Linnenbrink fles.

Eerst stuurde hij mij een foto van de zijkant van een Nederlandstalige "Olijfboom" kelderfles, die hij ooit op een stort in Indonesië had gevonden. Omdat de top eraf was (en hij "De Oude Flesch" nog niet kende), liet hij de fles vervolgens maar liggen!

Het bewijs was echter geleverd: er bestond in ieder ook een Nederlandstalige versie van de "Olive Tree" fles!

Op het eiland Java hoorde Theo van een hem bekende lokale handelaar, dat hij ooit een "Olijfboom" fles aan een handelaar uit Bali verkocht had. Toen Theo aldaar informeerde bleek dat deze de fles inmiddels had doorverkocht aan een West-Australische dealer.

Theo ontmoette enige tijd later de bewuste dealer op een bottle-show in Australië. Deze vertelde hem, dat hij de bewuste fles op zijn beurt had doorverkocht aan een gin collector uit Perth (West Australia), maar dat de fles nu "voor geen goud meer te koop was".

Maar gelukkig luidt Theo's lijfspreuk "Zeg nooit nooit" en na lang aandringen, wist hij voor een zeer fikse prijs deze puntgave kelderfles in "Nederlandse" handen te krijgen.

Zoals vrijwel alle in Indonesië gevonden kelderflessen is ook deze "OLIJFBOOM" van een groot formaat (28½cm). De doorsnede op schouderhoogte bedraagt 10cm en die op de bodem 7½cm. De top is taps.

De kleur is schitterend glanzend zwart, tegen het licht gehouden is zij zeer donkergroen.

De behakking is bijzonder fraai uitgevoerd, zo is het relief van de olijfboom wel 5mm dik!

Theo stuurde ons een "rubbing" van zijn kelderfles, die U hier afgebeeld ziet. Wij hopen echter ook nog een keer een duidelijke foto van deze uitzonderlijke fles te mogen ontvangen ter afbeelding in ons clubblad.

In ieder geval: Proficiat met je bijzondere aanwinst!

EEN BIJZONDER BIERFLESJE

Peter Vermeulen

Enige jaren geleden waren we met onze vereniging te gast bij de ambachtelijke brouwerij "RAAF" te Heumen bij Nijmegen. Men had daar ook een biermuseum, waarin diverse bierflessen te bewonderen waren. Het pronkstuk vormde een bierflesje van de voormalige eigenaar van de brouwerij de familie F.W. van den Broek. Het biermuseum had slechts met veel moeite en voor veel geld, dit voor hun historisch zo belangrijke, object kunnen verwerven.

Ons immer actieve Australische lid Theo Hulst was met zijn echtgenote Marie op vakantie in Indonesië en wel op het eiland Lombok. Hij bezocht er alle antiek-winkeltjes, die hij maar kon vinden. Maar de enige flessen, die er voorhanden waren, bleken de overbekende "A. VAN HOBOKEN ROTTERDAM" kelderflessen te zijn.

Theo heeft echter de slimme gewoonte overal zijn kaartje met "oude flessen gezocht" plus zijn hoteladres achter te laten. En jawel hoor, ook ditmaal met succes. 's Avonds om een uur of tien werd er op de deur geklopt en er stonden wat handelaren met oude en nieuwe flessen. Na een uurtje onderhandelen kocht Theo een paar flessen, waaronder een fraaie bierfles. De fles bezat een prachtige behakking met een Nederlands wapenschild met leeuwen en met de tekst "F.W. VANDENBROEK HEUMEN".

Theo schreef mij enthousiast over zijn aankoop en vroeg of ik iets meer kon vertellen over dat Nederlandse bierflesje.

Nu waren er in de vorige eeuw duizenden bierbrouwerijen in ons land, maar juist dit exemplaar stamde toevalligerwijze nu net uit Heumen!!

Theo schreef vervolgens naar brouwerij "RAAF" en verkreeg de volgende historische gegevens:

De huidige brouwerij "RAAF" is gevestigd in de gebouwen van de voormalige brouwerij "BERGZIGT".

Bergzicht is generaties lang in handen geweest van de Familie van den Broek. Jan van den Broek -afkomstig uit een bekende brouwersfamilie- kocht in 1814 te Heumen een stuk grond met een boerderij erop en bouwde daar Bergzicht.

Zijn zoon Franciscus bouwde vanaf 1842 de erfenis van zijn vader uit tot de grootste en modernste brouwerij van Gelderland. De bloeitijd voor Bergzicht was daarmee aangebroken.

Terwijl de meeste vaderlandse bierbrouwerijen eerst in de 20e eeuw over stoom als energiebron konden beschikken, werd in Heumen al in 1868 de eerste stoommachine in de brouwerij geplaatst. Er waren toen acht knechten in dienst.

Tevens waren voor die tijd opvallend de twee dubbele mouterijen, die voor de grondstof zorgden en ook de met natuurijs gekoelde kelders, waar het bier bewaard werd.

Tot de uitvinding van de koelmachine werd 's winters het ijs uit de Maas gehakt.

In de kelders kon dit natuurijs één tot twee jaar dienst blijven doen!

Het bier werd al vanaf 1860 afgeleverd in eigen speciale flessen. Grote brouwerijen als Oranjeboom, Heineken en Amstel zijn pas tegen 1930 overgegaan op eigen botteling. Het bier was van een zodanige kwaliteit, dat het produkt landelijke bekendheid genoot en het Koninklijk Wapen mocht dan ook het flesje sieren. Het overgrote deel van de duizenden brouwerijtjes in die tijd beperkte hun produktie tot het eigen dorp of stad, hoogstens tot de streek er omheen, maar Van den Broek leverde zijn bier door heel Nederland. Er werd zelfs geëxporteerd naar Nederlandsch-Indië (Java, Soerabaia) en Hong Kong.

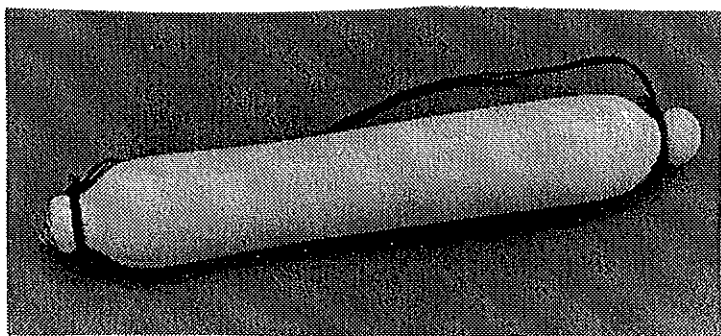
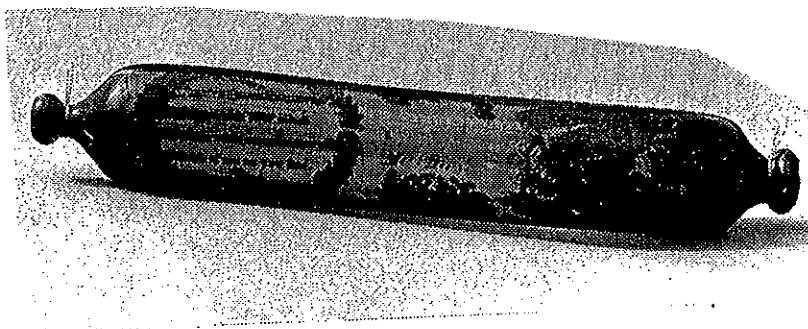
Er werden diverse biersoorten gemaakt. Het bekendst was het "Nieuw Licht". Franciscus van den Broek bouwde als één van de eersten in Nederland al in 1853 het z.g. ondergistend bier. Toen heette dat nog "Beiersch bier", tegenwoordig wordt het "pils" genoemd naar het Tjechische Pilsener bier. Ene Heer Heineken vroeg in die tijd schriftelijk toestemming aan Van den Broek om dit procedee ter plekke eens nader te mogen komen bekijken.

De brouwerij werd rond 1880 overgenomen door Albertus van den Broek, de zoon van Franciscus. De economische malaise echter bracht ook een grote slag toe aan de brouwerijen.

Toen Albertus in 1910 stief was er niet veel meer over van de eens zo bloeiende brouwerij. Zijn vrouw deed nog een vergeefse poging het tij te keren en moderniseerde de fabriek volledig in 1911. De blokkades tijdens de Eerste Wereldoorlog, waardoor onvoldoende brand-en grondstoffen te verkrijgen waren, legden de brouwerij lam. Dit vormde de definitieve doodsteek voor Bergzigt, na 1920 werd er geen bier meer gebrouwen.

Een tiental jaar geleden bouwde een groep enthousiaste idealisten de brouwerij steen voor steen weer op en men begon er weer bier te brouwen onder de naam "RAAF".

Dorstig geworden van dit verhaal? Brouwerij "RAAF" met zijn museum en proeflokaal is nog steeds te bezoeken in Heumen aan de oude Rijksweg Nijmegen-Venlo.

R O L L I N G P I N S

door Bert Bronkhorst

TOELICHTING
bij de rolling-pins op de titel pagina.

1. Oude deegrol van donkergroen flesseglas. Aan beide kanten een massieve knop; geen opening. Iets taps verlopend lichaam.
L. 39 cm. en diam. 5 cm.. Begin 19de eeuw.

2. Bristol roller of matrozenglas. Blauw glas, beschilderd met een schip, een kompas, een opdracht (for mother) en een versje:
When far at sea remember me
And bear me in your mind.
Let all the world say what they will
Speak of me as you find .
L. 33 cm. en diam. 5.5 cm. Ca 1860.

3. Opaal-wit glas. Aan één kant een knop met een opening
Geen beschildering
L. 40 cm. en diam. 6 cm.

4. Blauw-wit gevlamd glas (zwaar flint glas). Dichte knoppen.
Louter decoratief. L. 33.5 cm. en diam. 4.5 cm.

Een van de meest merkwaardige glazen voorwerpen, die men vooral in Engeland kan aantreffen, is de z.g. rolling-pin (deegrol).

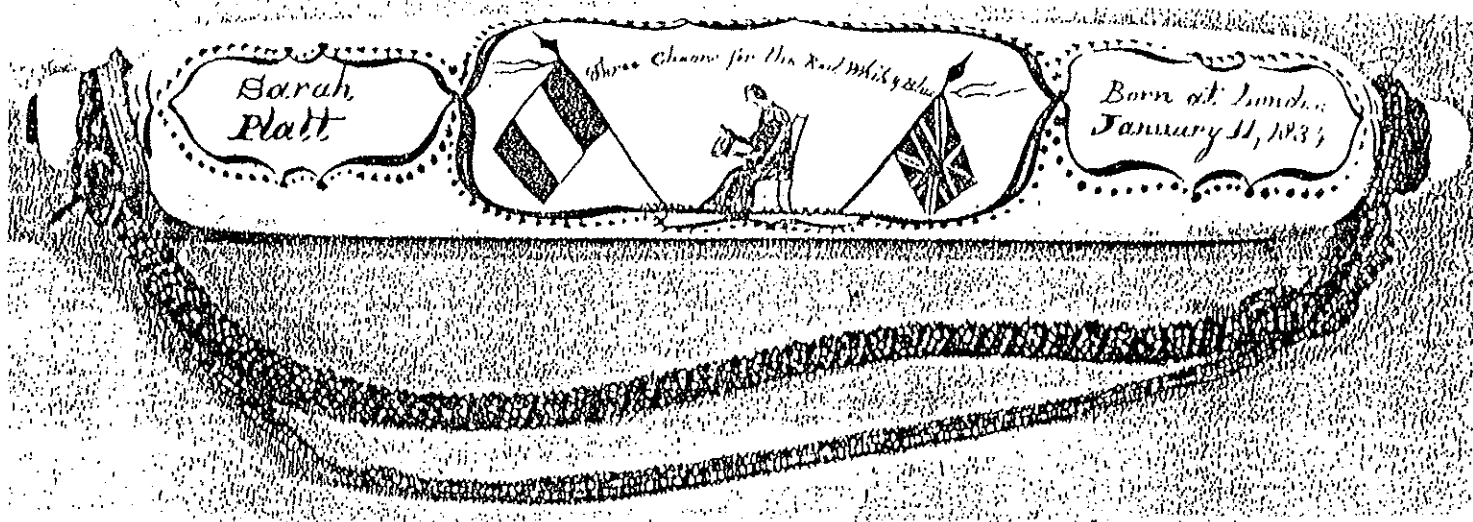
Wat is dat voor een eigenaardig ding?

Het is een glazen cylinder met een lengte van ongeveer 33 cm. en een diameter van ongeveer 4.5 cm. Aanvankelijk werden ze gemaakt van donkergroen flesseglas. Het verloop was iets taps en er waren knoppen aan de uiteinden. Ze waren zwaar omdat ze massief waren. Met een koordje konden ze worden opgehangen. De oudsten zijn van het einde van de 18de eeuw. Later werden ze gemaakt met een grote holte, die van buiten toegankelijk was door een opening in één van de uiteinden. In een z.g. standaard uitvoering ging precies 1 pound (453.6 gr.) thee. Dat was een mooi geschenk, want thee was in die tijd erg duur. Moest het wat goedkoper zijn, dan deed men er ook wel muisjes in. Met een kurk werd de rolling-pin een mooie fles.

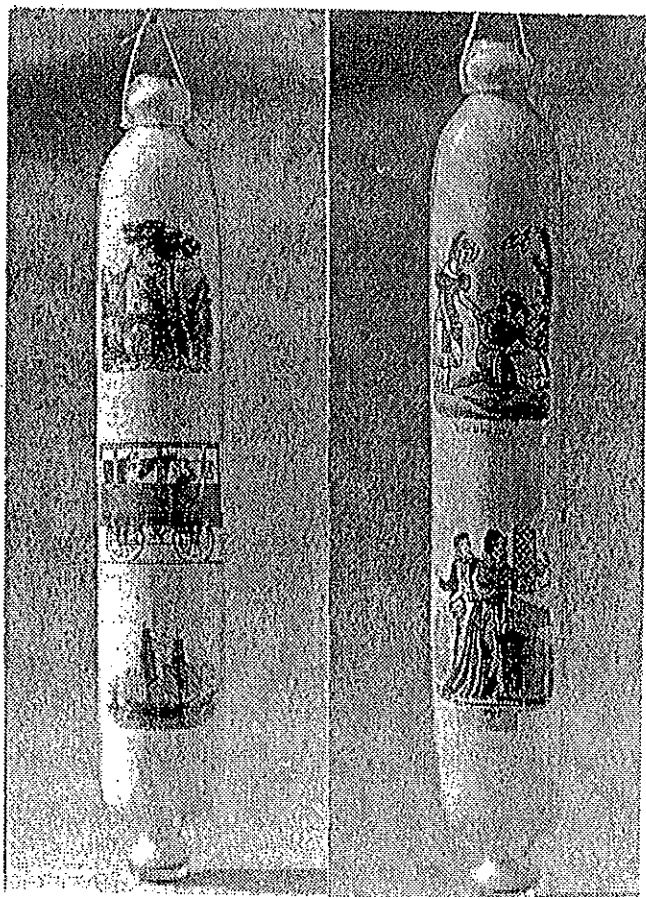
We zijn nu in het midden van de 19de eeuw en komen bij het zout. Aanvankelijk werd het zout, dat vooral nodig was voor de inmaak, bewaard in een donkergroene wijdmondse voorraadfles. De prijs van zout was inmiddels extreem hoog geworden en als voorraadvat werd een opvallende rolling-pin gebruikt. Deze werd opgehangen bij de haard (droge plek) zodat er een oog op gehouden kon worden.

Inmiddels werd blank en gekleurd glas gebruikt. In het oosten van Engeland werd het blauw "Bristol blue" genoemd. De buitenkant werd vaak kunstig beschilderd met emailverf en voor de binnenkant werd een aparte techniek (potichomania) gebruikt.

A commemorative portrait rolling pin. 15½ inches long. Sold at Sotheby's in March, 1971, in a lot with four other pins for £32.

Apart waren de rolling-pins met plaatjes aan de binnenkant die met een bepaalde techniek "potichomania" werden aangebracht. Het waren vaak plaatjes die uit kinderboeken geknipt waren. Rondom de transfers werd dan b.v. witte verf aangebracht en de rolling-pin gevuld met zaagsel.

Green rolling pin inscribed 'Peace and Plenty'. 15 inches long. c. 1835.

